

ΑΡΤΟΥΡΟ
ΠΕΡΕΘ-ΡΕΒΕΡΤΕ

ο Ουσάρος

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΙΤΙΝΑ ΣΠΕΡΕΛΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Η νύχτα

Η ΛΑΜΑ ΤΗΣ ΣΠΑΘΗΣ ΤΟΝ ΣΑΓΗΝΕΥΕ. Ο Φρεντερίκ Γκλυντς δεν μπορούσε να τραβήξει τα μάτια του από τη γυαλιστερή ατσάλινη λεπίδα που άστραφτε έξω από το θηκάρι, ανάμεσα στα χέρια του, σκορπίζοντας κοκκινωπές αναλαμπές κάθε φορά που ένα ρεύμα αέρα κουνούσε τη φλόγα της λάμπας. Γλίστρησε άλλη μια φορά τη συμριδόπετρα και ρίγησε διαπιστώνοντας την τελειότητα της ακονισμένης λεπίδας.

«Είναι καλή σπάθη» είπε, σκεφτικός και πεπεισμένος.

Ο Μισέλ ντε Μπουρμόν ήταν ξαπλωμένος στο ράντζο από καραβόπανο, με την πήλινη πίπα ανάμεσα στα δόντια, απορροφημένος να ατενίζει τα δαχτυλίδια του καπνού. Ακούγοντας το σχόλιο, έστριψε το ξανθό μουστάκι του σε ένδειξη διαμαρτυρίας.

«Δεν είναι όπλο για ευγενείς» αποφάνθηκε χωρίς ν' αλλάξει στάση.

Ο Φρεντερίκ Γκλυντς σταμάτησε μια στιγμή αυτό που έκανε και κοίταξε τον φίλο του.

«Γιατί;»

Ο Ντε Μπουρμόν μισόκλεισε τα μάτια. Στη φωνή του υπήρχε μια νότα βαρεμάρας, λες κι η απάντηση ήταν προφανής.

«Επειδή η σπάθη αποκλείει κάθε είδους εκλέπτυνση... Είναι βαριά και τρομερά χυδαία».

Ο Φρεντερίκ χαμογέλασε καλοκάγαθα.

«Προτιμάς μήπως τα πυροβόλα;»

«Για όνομα του Θεού, φυσικά όχι» αναφώνησε ο Ντε Μπουρμόν με την πρέπουσα φινέτσα. «Δεν είναι πολύ έντιμο να σκοτώνεις εξ αποστάσεως, αγαπητέ μου. Η πιστόλα δεν είναι παρά το σύμβολο ενός παρακμασμένου πολιτισμού. Προτιμώ, για παράδειγμα, το φλερέ· είναι πιο εύκαμπτο, πιο...»

«Κομφό;»

«Ναι. Μπορεί και να είναι ακριβής αυτή η λέξη – κομφό. Η σπάθη είναι περισσότερο όργανο για σφαγή παρά για οτιδήποτε άλλο. Χρησιμεύει μόνο για να πετσοκόβεις».

Θεωρώντας το θέμα λήξαν, ο Ντε Μπουρμόν αφοσιώθηκε στην πίπα του. Είχε μιλήσει μ' εκείνο το ελαφρύ τραυλισμά του, τόσο ιδιαίτερο και αρχοντικό, που ξαναρχόταν στη μόδα και που πολλοί στο 4ο Σύνταγμα των Ουσάρων αγωνίζονταν να μιμηθούν. Οι καιροί της γκιλοτίνας ήταν μακριά και οι απόγονοι της παλιάς αριστοκρατίας μπορούσαν πια να σηκώνουν το κεφάλι χωρίς τον φόβο πως θα το χάσουν, εφόσον είχαν τη διακριτικότητα να μην αμφισβητούν το ποιόν όσων είχαν ανεβεί σκαλοπάτια στη νέα κοι-

νωνική τάξη με το σπαθί τους ή χάρη στον αυτοκρατορικό περίγυρο.

Ο Φρεντερίκ Γκλυντς δεν ανήκε σε καμιά από αυτές τις περιπτώσεις. Δευτερότοκος γιος ενός εύπορου εμπόρου από το Στρασβούργο, είχε εγκαταλείψει τρία χρόνια νωρίτερα τη γενέτειρά του Αλσατία για να μπει στη Στρατιωτική Σχολή, στο όπλο του ιππικού. Είχε αποφοιτήσει από κει τρεις μήνες νωρίτερα, έχοντας μόλις κλείσει τα δεκαεννιά, με τον βαθμό του ανθυπίλαρχου και ένα φύλλο πορείας στην τσέπη – 4ο Σύνταγμα Ουσάρων, εκείνη την περίοδο εγκατεστημένο στην Ισπανία. Για έναν νεαρό, άπειρο αξιωματικό δεν ήταν εύκολο εκείνη την εποχή να μπει σ' ένα επίλεκτο σώμα όπως το ελαφρύ ιππικό, στο οποίο απέβλεπαν πολλοί νεαροί αξιωματικοί. Ωστόσο ένα καλό ακαδημαϊκό ιστορικό, μερικές συστατικές επιστολές και ο πόλεμος στην Ιβηρική Χερσόνησο, που δημιουργούσε συνεχώς κενά, είχαν κάνει το θαύμα εφικτό.

Ο Φρεντερίκ άφησε στην άκρη τη συμριδόπετρα και παραμέρισε τα μαλλιά από το μέτωπό του. Ήταν ανοιχτοκάστανα, άφθονα, αν και δεν είχαν φτάσει ακόμα στο κατάλληλο μήκος για να φτιάξει την τυπική αλογοουρά και τις κοτσίδες των ουσάρων. Το άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο τριχοφυΐας, το μουστάκι, εκείνη την εποχή ισοδυναμούσε με χίμαιρα· αν κάτι σκέπαζε τα μάγουλα του νεαρού Γκλυντς, αυτό ήταν ένα αραιό ξανθό χνούδι, που έβαζε να του ξυρίζουν με την ελπίδα πως έτσι θα δυνάμωνε. Όλ' αυτά έδιναν στην εμφάνισή του εφηβική όψη.

Μελέτησε τη σπάθη, κλείνοντας το χέρι του γύρω από τη λαβή, και έπαιξε μερικά δευτερόλεπτα με την αντανάκλαση του λαδοφάναραου στη λεπίδα.

«Είναι καλή σπάθη» επανέλαβε ικανοποιημένος, κι αυτή τη φορά ο Μισέλ ντε Μπουρμόν απέφυγε τα σχόλια. Ήταν το όπλο που λανθασμένα ονομαζόταν ελαφρύ μοντέλο για ιππικό του έτους '11, ένα βαρύ, φονικό εργαλείο με λάμα μήκους τριάντα εφτά σπιθαμών, όπως όριζαν οι κανονισμοί, αρκετά κοντή ώστε να μη σέρνεται στο έδαφος και αρκετά μακριά ώστε να κόβει με σχετική ευχέρεια τον λαιμό ενός έφιππου ή πεζού εχθρού. Στην πραγματικότητα ήταν ένα από τα πιο κοινά λευκά όπλα που χρησιμοποιούσε το ελαφρύ ιππικό, αν και η χρήση εκείνου του συγκεκριμένου μοντέλου δεν ήταν υποχρεωτική. Ο Μισέλ ντε Μπουρμόν, για παράδειγμα, ήταν κάτοχος μιας σπάθης του 1786, πιο βαριάς, η οποία ανήκε σ' έναν συγγενή του που είχε πεθάνει στην Ιένα και την οποία ήξερε να χρησιμοποιεί με αξιοσημείωτη δεξιότητα. Τουλάχιστον έτσι ισχυρίζονταν όσοι τον είχαν δει να τη χειρίζεται στα στενά δρομάκια κοντά στα Βασιλικά Ανάκτορα της Μαδρίτης, πριν από μήνες, με το αίμα να κυλάει από τη λαβή της και από το μανίκι του ντουλαμά μέχρι τον αγκώνα.

Ο Φρεντερίκ έβαλε τη σπάθη στα γόνατά του και την κοίταξε με περηφάνια· η κόψη ήταν άψογη. Για να πετσοκόβει, είχε πει ο συνάδελφός του. Έτσι ήταν, μόνο που ο νεαρός ιδιοκτήτης δεν είχε μέχρι εκείνη τη στιγμή την ευκαιρία να πετσοκόψει με τη σπάθη του, το ατσάλι της οποίας ήταν άθικτο, χωρίς την παραμικρή χαραγή-

ματιά – παρθένα, αν η αυστηρή λουθηρανική ανατροφή του του επέτρεπε να ανατρέξει νοερά σ' αυτή τη λέξη. Παρθένα από αίμα, όπως και ο ίδιος ο Φρεντερίκ ήταν ακόμα παρθένος από γυναίκα. Εκείνη τη νύχτα όμως, μακριά ακόμα από την αυγή, κάτω από έναν ισπανικό ουρανό φορτωμένο με πυκνά κατάμαυρα σύννεφα που έκρυβαν τ' αστέρια, οι γυναίκες ήταν κάτι πολύ απόμακρο. Το άμεσο ήταν το χρώμα του αίματος, η κλαγγή του ατσαλιού καθώς συγκρούεται με άλλο εχθρικό ατσάλι, το σκονισμένο αεράκι που σηκώνει ο καλπασμός στο πεδίο της μάχης. Τουλάχιστον αυτές ήταν οι προβλέψεις του συνταγματάρχη Λετάκ, του αλαζόνα, βάνουσου και γενναίου Βρετόνου που διοικούσε το σύνταγμα:

«Ξέρετε τώρα, εμ, κύριοι, εκείνοι οι χωριάτες συγκεντρώνονται επιτέλους· μία επέλαση, μία και μοναδική, και θα τρέχουν έντρομοι σ' όλη, χμ, την Ανδαλουσία...».

Του Φρεντερίκ του άρεσε ο Λετάκ. Ο συνταγματάρχης είχε σκληρό κεφάλι στρατιώτη, με ουλές από σπαθιές στα μάγουλα, χαρακτηριστικός τύπος του έτους '02, Ιταλία με τον Πρώτο Ύπατο* και Άουστερλιτς, και Ιένα, Εϋλάου, Φρίντλαντ... Ευρώπη από τη μια άκρη μέχρι την άλλη, καθόλου άσχημη σταδιοδρομία για κάποιον που ξεκίνησε ως απλός δεκανέας στη φρουρά

* Μετά το πραξικόπημα της 18ης Μπρυμαίρ ο Βοναπάρτης κατήργησε τον θεσμό του Διευθυντηρίου, το οποίο κυβερνούσε τη Γαλλία μετά την Επανάσταση, και την εξουσία ανέλαβε τριμελής υπατεία, με τον ίδιο ως Πρώτο (και στη συνέχεια μοναδικό και ισόβιο) Ύπατο. Ο θεσμός της υπατείας πήρε τέλος το 1804, με την ανακήρυξη του Βοναπάρτη σε αυτοκράτορα. (Σ.τ.Μ.)

της Βρέστης. Ο συνταγματάρχης είχε προξενήσει στον Φρεντερίκ εξαιρετική εντύπωση όταν, λίγο μετά την ενσωμάτωσή του στο σύνταγμα, πήγε να υποβάλει τα σέβη του. Η σύντομη συνάντηση έλαβε χώρα στην Αρανχουέθ. Ο νεαρός ανθυπίλαρχος είχε ντυθεί του κουτιού και, φορώντας την κομψή λουλακιά στολή περιπάτου με τον κατακόκκινο, φοδραρισμένο με γούνα επενδύτη, με ψηλές μπότες και την καρδιά του να βροντοχτυπάει, πήγε να τεθεί υπό τις διαταγές του επικεφαλής του 4ου των Ουσάρων. Ο Λετάκ τον είχε δεχτεί στο γραφείο της κατοικίας του, μιας πολυτελούς επιταγμένης έπαυλης, από τα παράθυρα της οποίας διακρινόταν ο Τάγος να διαγράφει μια χαριτωμένη καμπύλη ανάμεσα στις ιτιές.

«Πώς είπατε;... Εμ, ανθυπίλαρχος Γκλυντς, χμ, μάλιστα, ωραία, αγαπητέ, χαρά μας που σας έχουμε ανάμεσά μας, προσαρμολογείτε, ξέρετε τώρα, εξαιρετικοί συνάδελφοι και τα λοιπά, ό,τι καλύτερο, η αφρόκρεμα, παραδόσεις και τα τοιαύτα... Εξαιρετικό το ύφασμα αυτού του ντουλαμά, εξαιρετικό, Παρίσι;, σαφώς, φυσικά, λοιπόν, νεαρέ μου φίλε, πηγαίνετε στη δουλειά σας... Τιμήστε το σύνταγμα και τα λοιπά, την οικογένειά σας, σας διαβεβαιώ εγώ ως πατέρας... Α, και όχι μονομαχίες, αποδοκιμαστέο, αίμα που βράζει, πάθος και όλ' αυτά, πολύ επίμεμπτο, όταν δεν υπάρχει επιλογή, τιμή, πάντοτε τιμή, εντελώς μεταξύ κυρίων, χμ, οικογενειακά, διακριτικά πράγματα, με καταλαβαίνετε, χμ, τώρα».

Ο συνταγματάρχης Λετάκ είχε τη φήμη καλού ιππέα

και γενναίου στρατιώτη, βασικές προϋποθέσεις για κάθε ουσάρο. Διοικούσε το σύνταγμα με πυγμή, συνδυάζοντας κάποιον πατερναλισμό με μια αποτελεσματική, αν και ελαστική, πειθαρχία, λεπτομέρεια αυτή η τελευταία πολύ απαραίτητη για τον έλεγχο τεσσάρων ιλών ελαφρού ιππικού που, λόγω παράδοσης και χαρακτήρα, αποτελούσαν ένα από τα πιο παράτολμα, απείθαρχα και ανδρεία αυτοκρατορικά συντάγματα. Το επιθετικό και ανεξάρτητο στιλ των ουσάρων, που τόσους πονοκεφάλους προκαλούσε σε στιγμές ηρεμίας, αποδεικνυόταν εξαιρετικά χρήσιμο στις εκστρατείες. Ανάμεσα σ' εκείνους τους πεντακόσιους άνδρες, ο Λετάκ διοικούσε με μια άνεση που μόνο η πολύχρονη στρατιωτική εμπειρία του μπορούσε να εξηγήσει. Ο συνταγματάρχης προσπαθούσε να είναι αυστηρός, δίκαιος και λογικός με τους άνδρες του, και πρέπει να του κάνουμε την τιμή να αναγνωρίσουμε πως συχνά τα κατάφερνε. Επίσης είχε τη φήμη ότι φερόταν με ασπλαχνία απέναντι στον εχθρό· αυτό όμως κανείς δε θα το είχε θεωρήσει μειωτικό των προτερημάτων του, μια που ήταν ουσάρος.

* * *

Η κόψη της σπάθης ήταν πια σε θέση να επιτελέσει, με άφογο τρόπο, το θανάσιμο καθήκον για το οποίο είχε σχεδιαστεί. Ο Φρεντερίκ Γκλυντς έκανε τη φλόγα του λαδοφάναραου να λάμψει τελευταία φορά κατά μήκος της λάμας και μετά την έβαλε προσεκτικά στο θηκάρι, χαϊδεύοντας με τα δάχτυλα το αυτοκρατορικό Ν που

ήταν χαραγμένο στον χάλκινο φυλακτήρα. Ο Μισέλ ντε Μπουρμόν, που εξακολουθούσε να καπνίζει σιωπηλός, αντιλήφθηκε τη χειρονομία και χαμογέλασε από το ράντζο. Δεν είχε τίποτα περιφρονητικό εκείνο το μειδίαμα· ο Φρεντερίκ ήξερε πια πώς να ερμηνεύει καθένα από τα χαμόγελα του φίλου του, από τον ζοφερό –και συχνά επικίνδυνο– μισό μορφασμό που αποκάλυπτε εν μέρει τα λευκά, τέλεια δόντια του, προσδίδοντάς του μια μακρινή ομοιότητα με την έκφραση λύκου έτοιμου να επιτεθεί, μέχρι το όχι εντελώς απαλλαγμένο από τρυφερότητα ύφος συντροφικότητας που, όπως εκείνη τη στιγμή, επιφύλασσε σε όσους λιγοστούς εκτιμούσε. Ο Φρεντερίκ Γκλυντς ήταν ένας από εκείνους τους προνομιούχους.

«Αύριο είναι η μεγάλη μέρα» του είπε ο Ντε Μπουρμόν μέσα από ένα σύννεφο καπνού, με το τελευταίο απομεινάρι χαμόγελου να πεταρίζει ακόμα στα χείλη του. «Ξέρεις τώρα, μια επέλαση, έτσι δεν είναι;, που θα κάνει εκείνους τους χωριάτες να τρέχουν στη χμ, Ανδαλουσία» – η μίμηση του Λετάκ ήταν τέλεια και χωρίς κακεντρέχεια, κι αυτή τη φορά ήταν σειρά του Φρεντερίκ να χαμογελάσει. Μετά, με τη σπάθη ακόμα στα χέρια, κούνησε καταφατικά το κεφάλι.

«Ναι» πίεσε τον εαυτό του να απαντήσει με τον προσφυώς αμέριμνο τόνο που υποτίθεται πως χαρακτήριζε τους ουσάρους την παραμονή μιας μάχης στην οποία θα μπορούσαν ν' αφήσουν το τομάρι τους. «Επιτέλους φαίνεται πως τα πράγματα σοβαρεύουν».

«Έτσι λένε οι φήμες».

«Ας ελπίσουμε πως αυτή τη φορά είναι βάσιμες».

Ο Ντε Μπουρμόν ανασηκώθηκε και έμεινε καθιστός στο ράντζο. Η αλογοουρά και οι δύο λεπτές ξανθές κοτσίδες που έπεφταν από τους κροτάφους του μέχρι τους ώμους, σύμφωνα με την παλιότερη παράδοση του σώματος, ήταν χτενισμένες άψογα· ο μισάνοιχτος ντουλαμάς –το κοντό και στενό μπλε χιτώνιο του 4ου των Ουσάρων– άφηγε να φαίνεται ένα πουκάμισο άμεμπτης λευκότητας· κάτω από το κολλητό ουγγρικό παντελόνι ιππασίας –επίσης λουλακί–, δύο αστραφτερά σπιρούνια έσφιγγαν τις μαύρες μπότες από βακέτα, επιμελώς γυαλισμένες. Αυτή η άψογη εμφάνιση είχε ασφαλώς την αξία της κάτω από το караβόπανο εκείνης της σκηνης, που ήταν στημένη σ' ένα σκονισμένο οροπέδιο της Κόρδοβας.

«Την ακόνισες καλά;» ρώτησε, δείχνοντας με το στέλεχος της πίπας του τη σπάθη του Φρεντερίκ.

«Νομίζω ναι».

Ο Ντε Μπουρμόν χαμογέλασε ξανά. Ο καπνός τον έκανε να μισοκλείνει τα μάτια, αναιδώς γαλανά. Ο Φρεντερίκ μελέτησε το πρόσωπο του φίλου του, όπου το φως του λαδοφάναρου έριχνε παλλόμενες σκιές. Ήταν όμορφος νεαρός, με τρόπους και αυτοκυριαρχία που πρόδιδαν αμέσως αριστοκρατική καταγωγή. Γόνος μιας επιφανούς οικογένειας του νότου, ο πατέρας του είχε την ευθυκρισία να μετατραπεί αυτόματα σε πολιτή Μπουρμόν μόλις οι πρώτοι Sans-culottes άρχισαν να τον κοιτάζουν με μοχθηρά μάτια. Ο έγκαιρος διαμοιρασμός ορισμένων γαιών και περιουσιακών αγαθών, μια εξίσου ευτυχής διακήρυξη αντιβασιλικής πίστης και

διακριτικές αλλά σταθερές φιλίες με κάποιους από τους πιο γνωστούς αποκεφαλιστές της εποχής τού είχαν επιτρέψει να ξεπεράσει με σχετική άνεση την καταιγίδα που χτύπησε τη Γαλλία, παρακολουθώντας, με ακέραιη την ανατομία του και με την περιουσία του μειωμένη μόνο εν μέρει, την ακαταμάχητη άνοδο του τυχάρ-παστου Κορσικανού· φρασεολογία αυτή η τελευταία που φυσικά προοριζόταν για το διακριτικό τους κρεβατοκάμαρας ανάμεσα στον κύριο και στην κυρία Ντε Μπουρμόν.

Ο Μισέλ ντε Μπουρμόν υιός κατά συνέπεια ήταν αυτό που πριν από το 1789, και τώρα εδώ και λίγα χρόνια, μπορούσε να αποκαλέσει κανείς, χωρίς να βάλει σε μεγάλο κίνδυνο τον περί ου ο λόγος, νεαρό από τζάκι. Είχε στραφεί από νεαρή ηλικία στη στρατιωτική σταδιοδρομία, με χρήματα στην τσέπη, συνεισφέροντας με τον τρόπο του, σ' εκείνο τον χείμαρρο φαφλατάδικης χυδαιότητας που ήταν ο ναπολεόντειος στρατός, ένα κάποιο στίλ το οποίο, χάρη στα προσωπικά του χαρίσματα, τη γενναιοδωρία του και μια ιδιαίτερη διαίσθηση για τις κοινωνικές σχέσεις, όχι μόνο ήταν ανίκανο να εκνευρίσει ομοιόβαθμους και ανώτερους, αλλά στο σύνταγμα είχε καταλήξει να θεωρείται καλόγουστο, και μάλιστα να βρίσκει συχνά μιμητές. Ήταν νέος –είχε μόλις κλείσει τα είκοσι στην Ισπανία–, συμπαθής, ευπαρουσίαστος, και η ανδρεία του ήταν εξακριβωμένη. Όλ' αυτά είχαν επιτρέψει στον Μισέλ ντε Μπουρμόν να διασώσει χωρίς υπερβολικές υποψίες από τον περίγυρό του το «ντε» που τόσο βολικά είχε ξεχάσει ο

πατέρα του τις μοιραίες μέρες του επαναστατικού αναβρασμού. Από την άλλη, η προαγωγή του στη θέση του υπίλαρχου ήταν τελειωμένη υπόθεση, και το μόνο που χρειαζόταν ήταν να μεσολαβήσουν μερικές εβδομάδες μέχρι να ισχύσει.

Για τον Φρεντερίκ Γκλυντς, νεαρό ανθυπίλαρχο αναθρεμμένο με όλα τα παραφουσκωμένα όνειρα δόξας που μπορούσε να φιλοξενήσει ένα γερό δεκαεννιάχρονο κεφάλι, ο συνταγματάρχης Λετάκ ήταν εκείνο που θα ήθελε να καταφέρει να γίνει, ενώ ο Μισέλ ντε Μπουρμόν ήταν ακριβώς εκείνο που θα του άρεσε να ήταν, ενσάρκωση μιας προσωπικής και κοινωνικής θέσης που ποτέ, έστω κι αν στο μέλλον κατόρθωνε να κάνει παρουσία, δε θα πετύχαινε. Ούτε καν ο Λετάκ, που σε είκοσι χρόνια σκληρών εκστρατειών είχε πετύχει όσα ένας πιστός και φιλόδοξος στρατιώτης μπορούσε να επιθυμήσει και απείχε ένα βήμα από την προαγωγή του σε στρατηγό της Αυτοκρατορίας, δε θα αποκτούσε ποτέ εκείνο τον αρχοντικό αέρα της καλής καταγωγής, εκείνο το ιδιαίτερο στίλ του ανθρώπου που, κατά τον ίδιο τον συνταγματάρχη, «έκανε πιπί μικρός, ξέρετε τώρα, πάνω σε αυθεντικά περσικά χαλιά...». Ο Ντε Μπουρμόν τα είχε όλ' αυτά χωρίς να ξιπάζεται πολύ – το να μην ξιπάζεται καθόλου θα ήταν ανάρμοστο για έναν αξιωματικό των ουσάρων, του πιο ελιτίστικου, επιδεικτικού και φιγουρατζίδικου σώματος όλου του ελαφρού ιππικού του αυτοκράτορα. Γι' αυτό ο ανθυπίλαρχος Φρεντερίκ Γκλυντς, γιος ενός απλού αστού, τον θαύμαζε.

Έχοντας τοποθετηθεί ως ανθυπίλαρχοι στην ίδια ίλη,

είχαν γίνει φίλοι έτσι όπως συνέβαινε συνήθως με τους νέους ανθρώπους – με τρόπο ανεπαίσθητο, ξεκινώντας από μια αμοιβαία συμπάθεια που στηριζόταν περισσότερο στο ένστικτο παρά σε ορθολογικά στοιχεία. Χωρίς αμφιβολία, το γεγονός ότι μοιράζονταν ως κατάλυμα εκστρατείας την ίδια σκηνή είχε συμβάλει στη σύσφιξη των μεταξύ τους δεσμών· ένας μήνας αντιμετώπισης πλάι πλάι των αντιξοοτήτων της στρατιωτικής ζωής αναντίρρητα ένωνε, κυρίως αν υπήρχε στη μέση μια συνάφεια ως προς τα γούστα και τα νεανικά όνειρα. Είχαν γίνει αμοιβαίες και διακριτικές εκμυστηρεύσεις και η στενή προσωπική σχέση τους σιγά σιγά εδραιωνόταν, μέχρι που έφτασαν να μιλούν στον ενικό, ενδεικτικό του είδους της σχέσης που διατηρούσαν, δεδομένου ότι ανάμεσα στους αξιωματικούς του 4ου των Ουσάρων ο αυστηρός πληθυντικός ήταν το τυπικό ύφος σε κάθε συζήτηση.

Η στιγμή της εδραίωσης της φιλίας ανάμεσα στον Φρεντερίκ Γκλυντς και τον Μισέλ ντε Μπουρμόν είχε σημαδευτεί από ένα δραματικό συμβάν. Είχε σημειωθεί μερικές εβδομάδες νωρίτερα, όταν το σύνταγμα βρισκόταν σταθμευμένο στην Κόρδοβα, όπου προετοιμαζόταν για να ξεκινήσει τις επιχειρήσεις. Οι δύο ανθυπίλαρχοι, εκτός υπηρεσίας, είχαν βγει ένα βράδυ βόλτα στα δρομάκια της πόλης. Η διαδρομή ήταν όμορφη, η θερμοκρασία ευχάριστη, και στον δρόμο έκαναν αρκετές στάσεις για να πιουν κάμποσες κανάτες ισπανικό κρασί. Περνώντας έξω από ένα σπίτι, διέκριναν φευγαλέα, πίσω από ένα φωτισμένο παράθυρο, μια

όμορφη κοπέλα και έμειναν πολλή ώρα οι δυο τους σταματημένοι μπροστά στα κάγκελα, με την ελπίδα να την αντικρίσουν ξανά. Δε στάθηκε δυνατό και, απογοητευμένοι, αποφάσισαν να μπουν σε μια ταβέρνα για να σβήσουν από τη μνήμη τους με το χρυσό ανδαλουσιάνικο κρασί τη θύμηση της ωραίας άγνωστης. Μόλις πέρασαν το κατώφλι, τους υποδέχτηκε κεφάλτα μισή ντουζίνα Γάλλων αξιωματικών, ανάμεσά τους και δύο του 4ου των Ουσάρων. Όταν τους κάλεσαν να καθίσουν στην παρέα, δέχτηκαν πρόθυμα.

Η βραδιά κύλησε με ζωηρή συζήτηση, ποτισμένη με κανάτες και μπουκάλια που ένας μονόχνοτος ταβερνιάρης σέρβιρε ασταμάτητα. Πέρασαν μια δυο εξαιρετικά ευχάριστες ώρες, μέχρι που ένας υπίλαρχος των έφιππων κυνηγών ονόματι Φυκάν, με τους αγκώνες πάνω στο λεκιασμένο από κρασί τραπέζι, διατύπωσε κάποιες επικρίσεις σχετικά με την αφοσίωση ορισμένων γόνων της παλιάς αριστοκρατίας στον αυτοκράτορα, αφοσίωση που ο Φυκάν θεωρούσε εξαιρετικά αμφισβητήσιμη.

«Είμαι σίγουρος» είπε «πως, αν οι φιλοβασιλικοί κατάφεραν να δημιουργήσουν έναν πραγματικό στρατό και τους αντιμετωπίσαμε σε εκστρατεία, κάμποσοι από εκείνους που βρίσκονται στις γραμμές μας θα περνούσαν στον εχθρό. Έχουν τους βασιλικούς κρίνους στο αίμα τους».

Μπορεί το σχόλιο να είχε ξεπηδήσει μέσα στους ατμούς του αλκοόλ και στο φορτωμένο με καπνούς πίπας και τσιγάρου περιβάλλον, αυτό όμως δε δικαιο-

λογούσε την απρέπειά του. Όλοι οι παριστάμενοι, ανάμεσά τους και ο ίδιος ο Φρεντερίκ, κοίταξαν τον Μισέλ ντε Μπουρμόν, ο οποίος το πήρε ως υποχρέωσή του να θεωρήσει ότι το υπονοούμενο τον αφορούσε. Στράβωσε το στόμα με το χαρακτηριστικό λυκίσιο χαμόγελό του, αλλά το βλέμμα που έριξε στον απερίσχεπτο, ψυχρό σαν πάγος, μαρτυρούσε ξεκάθαρα πως εκεί μέσα δεν υπήρχε το παραμικρό ίχνος ευθυμίας.

«Υπίλαρχε Φυκάν!» είπε με απόλυτη ηρεμία, μέσα στη γεμάτη προσμονή σιωπή που είχε επικρατήσει γύρω από το τραπέζι. «Συμπεραίνω πως το ατυχές σχολιό σας υπαινίσσεται μια συγκεκριμένη τάξη στην οποία έχω την τιμή να ανήκω... Κάνω λάθος;»

Ο Φυκάν, ένας σγουρομάλλης και μαυρομάτης τύπος από τη Λορραίνη που θύμιζε αμυδρά στην εμφάνιση τον Μυρά, πετάρισε αμήχανα τα βλέφαρά του. Είχε συναίσθηση της γκάφας του, μόνο που στη σκηνή ήταν παρόντες κάμποσοι αξιωματικοί. Αδύνατον να πάρει πίσω αυτό που είχε πει.

«Όποιος έχει τη μύγα μυγιάζεται» απάντησε προτείνοντας το πιγούνι.

Όλοι οι παριστάμενοι κοιτάχτηκαν μεταξύ τους, με ύφος που μαρτυρούσε πως είχαν αντιληφθεί αυτό που ήταν πια αναπόφευκτο. Δεν απέμενε παρά να τηρηθεί με τη μεγαλύτερη ευλάβεια το τελετουργικό που, αναμφίβολα, θα ακολουθούσε ευθύς αμέσως. Τα πρόσωπα παρέμειναν σοβαρά και γεμάτα ενδιαφέρον, προσπαθώντας να μη χάσουν καμιά λεπτομέρεια της συζήτησης. Όλοι τους είχαν κιόλας αρχίσει να συγκρατούν νοερά

τα λόγια και τις κινήσεις που, όταν τα πάντα θα είχαν τελειώσει, θα τους επέτρεπαν να αφηγηθούν το συμβάν στους συναδέλφους των αντίστοιχων μονάδων τους.

Ο Φρεντερίκ, πρώτη φορά αντιμέτωπος με τέτοια κατάσταση, ήταν κατάπληκτος και αμήχανος, αφού η απειρία του σε τέτοιες υποθέσεις δεν τον εμπόδιζε να αντιλαμβάνεται τη σημασία της δραματικής σκηνής, ή τις συνέπειές της. Κοίταξε τον φίλο του Ντε Μπουρμόν και τον είδε ν' αφήνει επιτηδευμένα αργά το ποτήρι πάνω στο τραπέζι. Ένας λοχαγός, ο πιο ηλικιωμένος αξιωματικός μεταξύ των παρόντων, μουρμούρισε ένα ελάχιστο πειστικό «Κύριοι, ας είμαστε λογικοί», προσπαθώντας να κατευνάσει τα πνεύματα, αλλά κανείς δεν τον μιμήθηκε ούτε του έδωσε μεγάλη σημασία. Ο λοχαγός ανασήκωσε τους ώμους· ήταν κι αυτό μέρος του τελετουργικού.

Ο Ντε Μπουρμόν έβγαλε ένα μεταξωτό μαντίλι από το μανίκι του ντουλαμά, σκούπισε προσεκτικά τα χείλη του και σηκώθηκε.

«Τους άτοπους υπαινιγμούς τούς συζητώ συνήθως με τη σπάθη στο χέρι» είπε με το ίδιο παγωμένο χαμόγελο. «Παρόλο που μας χωρίζει ένας βαθμός, ελπίζω ότι, τιμώντας τη στολή που και οι δύο φορούμε, είστε διατεθειμένος να μου δώσετε την ικανοποίηση να συζητήσετε αυτό το θέμα μαζί μου».

Ο Φυκάν έμεινε καθισμένος, με τα μάτια καρφωμένα στον αντίπαλό του. Διαπιστώνοντας ότι δεν απαντούσε, ο Ντε Μπουρμόν ακούμπησε μαλακά το χέρι του στο τραπέζι.

«Γνωρίζω» συνέχισε στον ίδιο τόνο «ότι τα έθιμα σ' αυτού του είδους τις υποθέσεις δεν ευνοούν τη διεύθυνση προσωπικών ζητημάτων ανάμεσα σε δύο αξιωματικούς διαφορετικού βαθμού με το όπλο στο χέρι... Δεδομένου όμως ότι η προαγωγή μου στον βαθμό του υπίλαρχου έχει ήδη εγκριθεί και θα πάρω τη θέση μέσα σε μερικές εβδομάδες, εκτιμώ ότι με τον τρόπο αυτό καλύπτονται οι τυπικές πλευρές του θέματος. Θα μπορούσαμε να περιμένουμε μέχρι να επισημοποιηθεί η προαγωγή μου, το θέμα είναι όμως, υπίλαρχε Φυκάν, ότι σε μερικές μέρες τα συντάγματά μας θα εκστρατεύσουν. Θα εκνευρίζονται πολύ αν κάποιος σας σκότωνε πριν από μένα».

Τα τελευταία λόγια του Ντε Μπουρμόν δεν μπορούσαν να αγνοηθούν, και οι παριστάμενοι θαύμασαν σιωπηλά την ευστοχία τους, που δεν άφηγε στον Φυκάν, ως αξιωματικό και έντιμο άνθρωπο που ήταν, άλλη διεξοδό πέρα από τη μονομαχία.

Ο Φυκάν σηκώθηκε.

«Όποτε θέλετε» απάντησε αποφασιστικά.

«Εδώ επιτόπου, παρακαλώ».

Ο Φρεντερίκ άφησε την ανάσα που κρατούσε στα πνευμόνια του και σηκώθηκε μαζί με τους άλλους, σαστισμένος. Ο Ντε Μπουρμόν είχε γυρίσει προς το μέρος του και τον κοίταζε με μια σοβαρότητα ασυνήθιστη ανάμεσα στους δυο τους.

«Ανθυπίλαρχε Γκλυντς... Θα είχατε την καλοσύνη να γίνετε ένας από τους μάρτυρές μου;»

Ο Φρεντερίκ ψέλλισε μια βιαστική καταφατική απάν-

τηση, νιώθοντας να κοκκινίζει. Ο Ντε Μπουρμόν πήρε για μάρτυρα άλλον έναν ουσάρο, έναν υπίλαρχο της 2ης Ίλης. Από τη μεριά του ο Φυκάν επέλεξε τον πιο ηλικιωμένο λοχαγό κι έναν υπίλαρχο του δικού του συντάγματος. Οι τέσσερις τους –θα ήταν πιο σωστό να πούμε οι τρεις, με τη βουβή συναίνεση του Φρεντερίκ– αποσύρθηκαν λίγη ώρα για να συζητήσουν τον τρόπο και τον χρόνο της μονομαχίας, ενώ οι δύο αντίπαλοι έμειναν σιωπηλοί, τριγυρισμένοι από τους αντίστοιχους φίλους και συναδέλφους τους, αποφεύγοντας να κοιτάζονται μέχρι να έρθει η στιγμή που θα έπιαναν τα όπλα τους.

Αποφασίστηκε ότι η μονομαχία θα γινόταν με σπάθη, και ο λοχαγός που ήταν μάρτυρας του Φυκάν προσφέρθηκε με επισημότητα να υποδείξει ένα κατάλληλο μέρος μακριά από ανεπιθύμητα βλέμματα, όπου το ζήτημα μπορούσε να λυθεί με σχετική διακριτικότητα. Επρόκειτο για τον κήπο ενός εγκαταλελειμμένου σπιτιού στα περίχωρα της πόλης, και προς τα εκεί κατευθύνθηκαν όλοι, με τη σοβαρότητα που απαιτούσαν οι περιστάσεις, παίρνοντας δύο λάμπες πετρελαίου από την ταβέρνα.

Η νύχτα εξακολουθούσε να είναι γλυκιά και ο ουρανός διάστικτος με αστέρια γύρω από ένα φεγγάρι μύτερό σαν στιλέτο. Όταν έφτασαν στον κήπο, οι προετοιμασίες τέλειωσαν γρήγορα. Οι δύο αντίπαλοι έμειναν με το πουκάμισο, μπήκαν στον κύκλο που δημιουργούσαν οι λάμπες με το φως τους και λίγα δευτερόλεπτα αργότερα είχαν αρχίσει να χτυπιούνται με τις σπάθες.